

05

A

994

Q. D. B. V.
DISSERTATIO THEORETICO-PRACTICA,

De

CONSVETUDI- NE, EJUSQVE JURE.

QVAM, CONSENSU
MAGNIFICI JCTORUM SENATUS,
SUB PRÆSIDIO
VIRI

NOBILISSIMI, EXCELLENTISSIMI, AMPLISSIMI, CON-
SULTISSIMI QVÆ

DN. JOACHIMI NERGERI,
J. U. D. ET PROF. PANDECTAR. PUBL. CURIÆ
ELECT. SCABINATUS ET FACULT. JURIDICÆ, QVÆ
HIC LOCI SUNT, NEC NON JUDICII DUCALIS, QVOD IN
INFERIORIS LUSATIÆ MARCHIONATU EST,
ASSESSORIS GRAVISSIMI,
h. t. PRO-DECANI.

DN. PRÆCEPTORIS, PATRONI, ET STUDIO-
RUM PROMOTORIS, OMNI OBSERVANTIA ET OBSEQVII
CULTU ÆTATEM PROSEQVENDI,

PUBLICÆ ERUDITORUM VENTILATIONI submittit

AUTOR

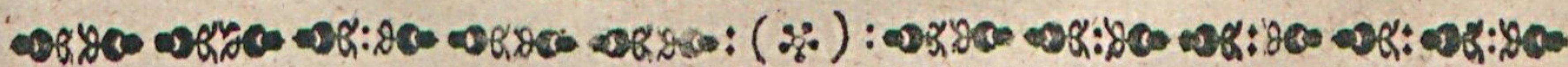
GOTTOFREDUS LEONHARDUS Brodt-

forb / SERENISS. ELECT. SAX. ALUMNUS.

IN AUDITORIO JCTORUM

horis antemerid. ad diem 8. Maji

ANNO M. DC. LXXII.

WITTEBERGÆ,

Literis MATTHÆI HENCKELII, Acad. Typogr.

D. D. B. N.
DISSEMINATIO THEORETICO-PRACTICA

De

CONSVETUD.

NE, FLUSSOVE HARE.

OTAM, O. G. H. E. N. E. T.
MAGNIFICENTIA Q. U. I. N. S. P. A. T. I. S.
S. U. B. P. R. A. E. D. I. C.

499 A 50

GOTTORFER BIBLIOTHEK

1788

1788

1788

1788

JESU

Juva me servum tuum!

Vanquam tota tota Reip. forma ex solo nutu atque arbitrio summæ Majestatis pendeat; propter infinitam tamen negotiorum hinc inde cum luce quasi renascentium molem, tot tantisque illa sufficere haudquaquam, utut velit, potest: & quomodo, quæso, sufficeret, cum nec facta omnia, vel proba, vel improba spectes, cognita statim habeat atque perspecta, ut Lege illa suâ præmiis ornare; hæc poenis verò condignisque suppliciorum generibus punire queat. Fœcundissima siquidem illa mater, Natura, novas quotidiè deproperat edere formas, ceu elegantiss. hac de re *2. Feudor. 24. §. 2. l. 2. §. 8. C. de V. J. E.* extant verba. Hinc necessum omninò est, ut, qui τὸ κρείον in aliqua benè instituta Republ. habet, vel per se *argum. l. 2. §. 1. ff. de O. J.* id quod vel unico saltim Jethronis, soceri Moysis, judicio, sanè est perdifficillimum: vel per *LL.*, quibus nec hîc omnia comprehendere licet: vel per Magistratus vel *JCos. l. 12. ff. de LL. l. 2. C. de Offic. ejus qui vic. alic. l. 1. C. mandat.* vel denique per illum ex pluribus tacito Majestatis consensu ad probatis actibus convenientem Reipubl. usum, quem *Consuetudinem* vulgò vocamus, quippe quæ judicaturis sæpè ea suggerit, quæ Legibus expressè cauta non sunt, Rempubl. regat. De qua potissimum, quæ præ cæteris semper mihi arrisit, materia, *ductu §. 9. Instit. d. J. N. G. & C. l. 32. ff. de LL. & l. 2. C. que*

fit long. Consv. dum ulterius pro facultate ingenioli verba facere progredior, Tu, ô Clementissimum, quod omnia moderaris, Numen, adspira cœptis hisce meis, ut principium ac finem Te, Ductore atq; Doctore, faciam letissimum!

Articulus I.

ANequam autem rem ipsam aggrediar, pauca ad meliorem præsentis nobilissimæ materiæ cognitionem facientia præfanda esse duxi, quò fundamentum scil. obligationis ex hoc potissimum jure resultans eò magis patefcatur. Omne autem jus à sacratissimo Imperatore Justiniano in *N. G. & C. dividitur, uti ex S. ult. Inst. de J. & J.* satis patet. Videtur autem, ceu omnia optima jura, ex latissimo Jur. Natural. quasi fonte ipsa Consuetudo promanasse. Hinc non immeritò ad primam illam statim Juris classem, ob simplicissima illa æqvitat, quibus præcæteris gaudet, principia, referimus, generalem scil. aliquam, ex ipso rectæ rationis dictamine profluentem nobis formantes Regulam: *Unumquemque in Republ. civem se suasq; ita instituire debere actiones, ut reliquorum concivium planè sint conformes, æqvum est.* Sed ut Regula ista in concreto seu in exemplo posita adhuc clarior evadat, sequentem fingemus Casum: Decem sc. & forsan adhuc plures alicujus urbis cives reperiri, qui præter consuetudinem illam à multis jam olim annis receptam, & plurimorum hæctenus consensu adprobatam aliquid planè novi inducere allaborant, tunc major illa pars reliqua Civium pristinum suum jus defendendo contra istos novatores procul dubio omni jure obtinebit, quia æqvum omninò est, ut pars ista civium exigua ad totum potius, quàm totum ad partem se referat. Hæctenus igitur non tam coactivum jus, quàm svasorium, & quod sibi relictum tale semper maneret, nisi summæ Potestatis *δύναμις ἀναγκαστική*, vel expresso (per Confirmationem scil.) vel tacito (per patientiam) consensu superveniret, indeq; tantam, quantam LL. aliàs publ. habent

habent vim, adderet, quò demum fit, ut per hancce adprobationem ad statum Juris positivi meritò & Consuetudo referenda sit. Ita memorie suo, h. e. adcuratè & fideliter (ne, monente pessimi Principis optimo magistro Senecâ reticendo per quem profecerim, ingratus quodammodò videar) in privato ad Instit. discursu edocuit *Venerandus ille Praceptor, Magnif. Lyserus.*

Articulus II.

§. I.

VAleant igitur Principum isti adultores perniciosissimi, qui specioso eqvidem, sed infirmo argumentorum præsidio freti, receptos alicujus civitatis mores abrogare ita conantur: *Consuetudinem omnem, inqviunt, evertere Principis Legem, hinc eam, qui inducunt, consultò ac datâ quasi operâ subruere Principis placita velle, præposterè sanè colligunt, quò tamen ipso mirum in modum peccaretur contra Principem, & quod caput est, unâ lederetur conscientia gravissimè.* Naturam enim, porrò clamant, pectoribus humanis quasi in seuisse *Patriæ ac Parenti esse parendum. l. 2. ff. de J. & J.* Cum autem subditi Superiori suo omnem omninò debitam reverentiam, obedientiam ac inde necessariò fluentem subjectionem debeant. Quî igitur fieri posse concludunt, ut dum hæc singula summo Magistratui temerario quodam ausu subducunt, quin non aliquam, & quidem maximam *hujus* (quæ sanctissima tamen ipsis ac planè inviolabilis esse deberet) Legem ita immutantes, *Majestatis particulam*, Legislatoriâ puro, eâdem nefandâ prorsùs ad se pertrahant perfidiâ? A quibus ego quoniâ ita dissentio, ut ex omnibus potiùs Juris partibus Consuetudinem hanc potissimâ & utilissimam & omni Reip. corpori maximè convenientem esse, non abs re crederem. Constitui itaque optimam hanc Juris materiam pro modulo ingenioli, quantum quidem in me erit positum, à contemptu atq; intolerabili adversariorum insolentia vindicare. Et quidem nî omnium, saniorum ad minimum Politicorum consensu præsupposito: *Nullas in omni Reipubl. ordine firmiores LL. dari posse, quàm quæ ipsius populi exactè congruunt indoli.* Æquum proinde adhuc hodiè esset, ut omnes Principes permetterent bonas Consuetudines introducere, quia omnium Legum ratio debet ad tranquillitatem præsentis Statûs tendere: *Nullas autem LL. citiùs id effecturas, nisi quas ipse sibi populus*

nativo quasi genio motus per Consuetudinem tacite sibi servandas posuit. *Rationem reddit ipse Aristoteles Libr. 4. Ethic. Cap. 1. Leges, in-
quiens, ad Rempublicam esse adcommodandas; non vero Rempublicam
ad Leges.*

§. 2. Nunc eorum quoque, qui optimam hanc Jurisprudentiam particulam ex spatiosissimis Juris campis proscribere satagunt, argumentis satisfaciam. Primum autem agam cum iis, qui crimen læsæ quasi Majestatis inductione bonarum Consuetudinum committi putant, quorum coarguendus in eo imprimis erit error, dum latas jam à summâ Majestate LL. irritas futuras frustra extimescunt. Quibus ita responsum volo: Si Princeps aliquis, seu qui summum in Republ. habet Imperium, conniveat atque permittat, *l. 7. ff. de LL.* ut inducatur tale jus, quod ipse forsan non sanxit atque promulgavit, in nullo sanè peccabunt ii, qui ejusmodi jus morum à Principe tacite adprobatum servando sequuntur. Accedit & illud, quod ejusmodi civibus nunquam in mentem forsan venerit hoc ipso reluctari velle Legibus à Reipublicæ Superiori latis; Si quidem jus illud consuetudinarium seu non scriptum, uti vocamus, tacito quasi, & vix ab ipso populo advertente, Principis consensu, merâ illius simplicitate absque omni penitus dolo inducitur *d. §. 9. Instit.* Et quod primò statim à me loco ponendum fuisset, si Consuetudo, ceu illi inaniter contendunt, tam exosa Rempublicam Tenenti foret, quæ, dic mihi, ratio summum illum ac sacratissimum nostrum Legislatorem Justinianum commovisset, ut tanto verborum ambitu inter reliquas Juris Romani species recensita, definita, ac tantâ huc usque Interpretum sedulâ hæctenus curâ semper explicata sit, & ut paucis multa dicam, tantam vim tantumque planè robur addiderit ei Imperator, ut ipsam adeò Legem vincere haut rarò potens sit, *argm. l. 2. C. quæ sit long. Consuet.* Sed ulterius Consuetudinis exosores instant, *magis in facto, quam in jure eandem consistere, adferentes. l. 32. ff. de LL.* Facili autem interpretationem plerumque etiam prudentissimos fallere, *argm. l. 2. ff. de Juris & facti ignor.* Hinc nec facta subditorum summæ Majestati planè quid præjudicare posse ac debere, nisi pro subditis injustissimi forsan ejusdem Juris Majestatis invasores atque rebelles videri vellent. Sed R. id quidem ratione objecti seu introductionis verum esse, dum scil. unus alterve actus per diuturnum forsan aliquod tempus celebratur, qui tamen solidam

eo ipso ex tacita summi Magistratus patientia adquiret postmodum perfectionem. Possem h. l. evagari latius & sylvam, ut ita loquar, cadaverosarum Objectionum adhuc in medium adferre, nisi gratissimæ brevitatis studio easdem recitasse, eo ipso refutasse judicarem.

§. 3. Antequam verò ab hoc Disputationis articulo discedam, amore in Patria Civitatem vetustissimam, Grimam, ductus, pauca ad primum adhuc Adversariorum argumentum facientia addam. In Eâ v. à 100. & retrò abhinc annis omnium memoriam exuperans talis huc usque semper viguit Consuetudo. *Si alteruter sc. Conjugum morte præ altero decederet, superstes tunc, ex solutis prius debitis, ex semisse heres* (quem Jcti proprio ac genuino olim vocabulo in l. i. ff. de Legat. 1. ideò semissarium vocârunt, quia ex media hæreditatis parte institutus videtur) *fieri assolet, alter semis cedit ipsius defuncti defunctæ vè liberis; ita tamen ut seqviori semper sexui, ex speciali Juris hodiè privilegio, electio vel dimidia hæreditatis, vel illatarum, si forsitan onerosa, facultatum habendarum concedatur.* Quæ dicta jam patria Consuetudo justa injusta vè sit? dubitari vel inde poterat, ob casum, quem animi saltem gratia fingam præsentem. Ponam itaque maritum vel nihil vel parum intulisse, & maritam ex altera parte satis locupletem dotem dedisse. Hæc moritur, fit hæres maritus, qui itidem mox decedit. Accedunt utriusque hæredes, mariti imprimis, uxoris facultatum dimidiam, hæreditario jure, quæ ex hoc Consuetudinis Capite, ad defunctum, qui nihil prorsus intulerat, pertinebat, jure repræsentationis latâ quâdam significatione ita dictæ, urgentes. Quod si egenis igitur maritæ forsitan hæredibus tanta bonorum pars tali hæctenus Consuetudine auferatur, & ad divites fortè mariti pauperis aliàs hæredes ita transferatur, quorum nomine hi succedunt, injustè hanc totam dimidiam maximo cum uxoris hæredum detrimento ad se rapiunt, quod sanè non videbatur modicum esse peccatum, cum alterius damno & jactura locupletari. Dolo enim malo facere præsumitur, qui ex aliena jactura lucrum quærit. Qui autem dolum malum facit, peccatum committit. Seqveretur E. ex hæctenus dictis, quod talis Consuetudo nutritiva peccati, etiamsi immemorialis sit, & ejus memoria non extet in contrarium, non valeat, nec quis eâ se tueri possit: Quia quantò magis mala consuetudo prætenditur, tantò magis est detestanda, cum diurnitas non minuat, sed augeat potius pecca-

peccatum. Sed bene se habet, Patres Patriæ, Civitatis vestræ hæc Con-
suetudo, nec Senes de ponte, quod ajunt, præcipitare, aut cornicum
oculos his ipsis objectiunculis ingenii exercendi tantummodò gra-
tia à me motis effodere intendo. Ingratus enim quodammodò *in eos*,
quorum post *Serenis. Electorem, Nutritium indies meum Clementis.*
paternis fermè subsidiis hætenus destitutus, studia mea qualicunqve
vestro singulari favore alere mihi contigit, si talia in dubium vocare
temerè nunc ausim. Quare in specie, uti loqvuntur Jcti, quamvis ad
suprà jam dicta & præsens Casus commodè referri possit, respondeo,
Quod hæc ipsa Consuetudo non sit nutritiva peccati, cum justa ac ipsa
potius æqvitas ratione ita sit roborata, ut inter superstite conjugē sc.
& hæredes æqualitas hæc ratione servetur, quippe quod idem ex parte
etiam uxoris contingere potest, ut illa, quæ forsan itidem nihil ad ma-
ritum attulerat, æqvè dimidiam bonorum partem percipiat. Quod a-
non sit nutritiva peccati, inde probo, quod Illi, Qui in Rebus publicis
Imperium obtinent, Statuta hujuscemodi Legislatorio suo robore mu-
niverint. e.g. *Serenis. Saxonum Electores* jura Statutaria suorum Civium
circa dona nuptialia exertè confirmârunt. *Constit. Elector. 32. P. 3. vers.*
So fern nach Statut oder Gewonheit: & noviter *Serenis.*
Electer Saxonie circa resignationem judicialem domini in re em-
pta vendita *in nova Decisione 71.* in fine vim itdem Statutis imperti-
tam voluit: accedit, quod Statutum alicujus loci circa mariti suc-
cessionem vim juris adimat omnem *d. Constitution. Electoral. 22.*
P. 3. in fin. vers. Denselbigen wird zuförderst billig nachgesetzt.
vid. D. Carpzov. Jurispr. R. S. P. 3. C. 23. Def. 2. Ut ut & jure Justinianæo
pacto hæreditas non transferatur. *l. 5. C. de pact. Convent. l. 6. l. 15. C. de*
Pact. l. 34. C. de Transactionibus; moribus tamen & Statutis Germa-
niæ pacta conjugum success. valent & Camerali Autoritate adpro-
bantur. *Gail. libr. 2. Observ. 117. n. 6.* Cumq; Conjugum successio aliàs
punctum sit Legis positivæ, utiqve aliud Statuto caveri poterit, quod
ex usu Civitatis fore existimaverint illi, qui Jurisdictioni præsent. Sic
Lips. teste Andr. Goldbeccio anno 1561. mens. August. pronunc. ubi Ex-
cept. sentent. ita se habet: Es wäre denn eine solche Willkühr
oder Dorffs- Gewonheit bey Euch beständlich eingefüh-
ret/ und über Rechts verwehrte Zeit unzerbrüchlich gehal-
ten

ten &c. An die Gemeine zu Weistorff. Statuta enim localia prævalent juri communi Saxonico etiam in Geradâ, Sent. post Weichbild *sub Tit.* Gerade muß man auch in die Nonnen-Klöster zc.

Artic. III.

§. 1. Pleno nunc quasi materiæ alveo ad reliqua Disputationis momenta, in specie verò ad ipsam utilissimam pariter ac necessariam vocabulorum derivationem, quam usum vocum seu Etymologiam aliàs vocant, me convertam, quippe quæ magnam omninò vim in docendo ac disputando, monente illo & gente & mète Illustr. Scalligero, adferre solet. Ex vocibus enim provehimur in cognitionem ipsarum rerum. Descendit autem *Consuetudo*, ut pressius ad negotium accedam, à veteribus usitato, hodie fermè antiquato Verbo Neutro *svesco*, & præposit. *Con*, quasi illa cum jure scripto conjungatur, propter parilem cum illo, quam habet, autoritatem.

§. 2. Originatione sive notatione, uti à Cicerone vocatur, jam cognitâ, ad varias ejusdem, quas admittit significationes, quoque deveniam. Hoc autem jus, in conceptu quodam generico, de quo impræsentiarum mihi sermo est, omnibus statim mortalibus ingenitum est, cujus tamen vestigia ac propensiones in ipsis quodammodò brutis animantibus *Natura naturans* expressit *DEUS*. quo etiam sensu in *Institut. de R. D. sumitur*. Efflorescit enim jus naturale, ex inclinationibus naturalibus & facultate animæ, quâ concupiscimus atque adficimur, quæ est homini cum reliquis animantibus communis, uti *Clariss. Thabor in Elem. Jur. addict. Tit. Inst. p. m. ii. cum Christ. Matth. in System. Logic. Cap. 5. l. 1.* adcuratè philosophatur. Quæ sine dubio ratio Veteres JCos movit, ut *Jus Naturale*, quamvis rarissimè, ipsis quoque brutis attribuerint, uti adparet *ex princ. Instit. de J. N. G. & C. & Novell. 12. Cap. 1.* Quæ quidem Definitio non ita est essentialis, ut ex causis planè internis sit petita; admittit enim causam quoque externâ sc. efficientem & effecta, d. *Inst. pr.* Ut ut hîc M. Friederici Hornii in suo notissimo Tractatu, quem scripsit de subjecto Juris N. ilia, quod ajunt, rumpi velint, qui omni quasi armaturâ suâ frustra se opponit Majestati privatus. Deinde frequentiss. à Cic. usurpatur pro *familiaritate*

B

tate

tate seu. Conversatione. Sic Terent. in Andr. Act. 1. sc. 1. versic. 83. hic parve consuetudinis. i. e. exigui nec diuturni usus sive familiaritatis causa. &c. Sic in jure nostro loco consuetudinis turpis. Concubinatus venit. l. 24. ff. de Rit. Nupt. l. 34. de Adulter. ut & apud Historicos Liv. libr. XXXIX. Cap. IX. Svet. in Vita Calig. Cap. XXIV. statim ab init.

§. 3. Homonymiâ in præcedenti §. jam peractâ, superest, ut synonymiam h. l. quoque ostendam. In præsentî verò Consuetudo significat certam illam agendi rationem, quam ex actibus frequentatis observato modo ac tenore ortam alii Concives ejusdem Reipubl. servant, cujus sequentia synonyma sunt: *Jus non scriptum* §. 3. & 9 Inst. de J. N. G. & C. non eò quidem sensu, quasi in literas planè redigi non possit, d. quod ad intrinsecam seu debitam ejus sententiam expressus Legislatoris consensus non requiratur d. §. 9. Inst. d. l. 32. ff. de LL. it. vocatur *usus longævus*. l. 2. C. quæ sit Long. Consv. tacita Civium conventio. l. sed & ea. 35. ff. de LL. itemque audit *jus morum*. d. l. 3. §. 1. d. t. & adhuc clarius per Capitalem Textum l. 9. ff. de J. & J. Quamvis lubens concedam, quod mores h. l. causa & ansa potius sint, illius de quo loquor, juris effectus, utpote ex quorum demum (morum) diuturnitate utentium consensu probata atque roborata ipsa tandem propullulat Consuetudo. Huic nostræ sententiæ cornua nimium obvertit subtilis aliàs ac perpetuus Treutleri Aristarchus, Reinhardus Bachovius, qui in eam usque prolabitur opinionem, quasi Consuetudo magis sit morum causa: eoque mores longè constantius & firmitus quid in usu juris significare viderentur. Ut ut clara aliàs per se in præsentî d. §. 9. Instit. de J. N. G. & C. taceam verba ipsi prorsus contraria; Placet tamen h. l. Disputationis meæ principia paulò altiùs repetere, & ex ipsis Philosophorum libris sententiæ meæ solidiora fundamenta desumere, & unico quidem notissimo aliàs axiomate contentus. Quod per naturam sc. impossibile & absurdum planè sit, effectum priorem suâ causa esse. Propter quod enim tale quid est, illud magis & prius est tale. Hinc rectè subsumentur, aut propter mores diuturnos tacito principis consensu roboratos Consuetudo est. E. prior ipsis moribus erit, rectè concluditur.

Artic.

Artic. IV.

Quantquam secundum Boetium not. gloss. ad l. 202. ff. de R. J. Omnis definitio debeat esse oratio substantiam seu essentiam cujusque rei significans; tamen in jure imprimis Civili periculosa admodum definitio Logica. Ratio redditur in d. l. 202. d. t. quia parum sit, ut non subverti possit. Ex mente hinc magnif. Dn. Georgii Adami Struvii Exerc. II. in Syntagm. th. 28. definitio nostrā, quod sit jus subditorum usu introductum, tacitoque summæ Potestatis consensu adprobatum. §. 9. de J. N. G. & C. l. de quibus. 32. §. 1. h. t. l. sed & ea. 35. ff. eod. Cujus definitionis verba paulò fusius explicabo. Genus scil. h. l. est Jus, cum Imperator §. 3. Inst. de J. N. G. & C. dividat Romanum Jus, quod aliud sit scriptum, aliud non scriptum. Causa ministerialis sunt ipsi subditi & quidem usu hanc Consuetudinem inducentes. Sed ne aliquis mihi objiciat, auream illam Majestatis particulam, (Legislatoriam istam vim volo) non cadere in subditos, utpote quibus obsequii saltim relicta gloria est. Hinc Magnif. Dn. Struv. mox addit, Majestatis consensum tacitum. Non enim consuetudo ideò vim legis nanciscitur, quod privatis quibusdam placuit, hoc vel illo modo contra Legem scriptam agere, sed quia ex multiplicatis hinc inde actibus indubitata demum & scientia & patientia Principis colligitur, proinde interpretativus sufficit consensus, quia tolerat id & non impedit, quò tandem ipso fit, ut consensus eliciatur non modò permissivus, sed & operativus & adprobativus vid. Wesembec. ad Tit. ff. de LL. n. 9. ibiq; Hahn. ad verba: non contradicat. Treutler. Vol. 1. Disp. 1. thes. 9. lit. D. Dn. Augustin. Strauch, in Disp. quadam de Jurisprudencia ejusque fine. §. 40.

Articul. V.

Hæc ipsa verò Definitio, uti compluribus in jure nostro fieri solet, cum insufficientiæ partium vel ideò accusari posset, quippe quod nullum certum, (quod bonæ alias Definitionis proprium est) ac determinatum Objectum, seu materiam, ut Philosophi loquuntur, circa quam, habeat: Hinc meritissimo quodam jure de rebus Consuetudinis propriis præsens occupatus erit Articulus, ostensus in censum earum demum rerum Consuetudinem aliquam conficientium inprimis hoc loco venire res, quæ sunt honestæ, licitæ

& possibiles. Cum circa has ipsas Lex quoque & quidem bona, uni-
cè sollicita sit, *Jus* enim, definiente ex Celso Ulpiano, optimo
& Jcto & Philosopho, est *Ars Æqui & Boni* l. 1. §. 1. ff. de J. & J. & im-
possibilium nulla est obligatio, l. 185. ff. de R. J. l. 135. & 182. ff. eod.
l. 35. ff. de V. O. l. 83. ff. eod. l. 31. ff. de R. l. Ratio cum Epicteto potest
dari illa, quia impossibilia extra hominem sunt, Paria autem sunt
impossibile & turpe. Hinc facta illa, quæ lædunt pietatem, existima-
tionem, verecundiam nostram, aut contra bonos mores fiunt, nec
facere nos posse credendum est. l. 15. ff. de Condit. instit. vid. ibidem
elegantiss. nott. Gottofredi.

Articul. VI.

§. 1. Objecto Consuetudinis hætenus demonstrato, opero-
sam illam, quæ videre est, apud *Henric. Zoef. ad d. l. 32. n. 68.* divisio-
nem h. l. omitto, & ad ejusdem potius requisita rectâ tendam
nunc viâ, ubi Consensum utentium tacitum tanquam formam seu
essentiam principe statim loco non immeritò pono *dict. §. 9. Inst.*
vers. quod usus ad probavit d. l. 32. pr. verb. utitur. & §. 1. d. l. verb. &
tacito consensu & d. leg. 2. C. quæ sit Long. Consu. verbo ususve, ut
scil. contradistingatur *expresso*, ad denotandam differentiam statuti,
quod sibi aliqua Civitas tali modò constituit. Cæterum quoad effe-
ctum, teste *Schneidew. ad hunc §. ex non scripto. n. 3.* idem operatur
tacitus Populi Consensus, quod expressus. Par enim, ulterius ait,
est virtus taciti, quæ est expressi. Quid enim interest. *argum. d. l. 32.*
suffragiò populus voluntatem suam, an rebus ipsis & factis decla-
ret? & idem notatur. l. cum quid. 3. ff. De rebus Cred. si cert. pet.

§. 2. Tacitus verò consensus dicitur ideò, quia deficit ex-
pressa Legislatoris sanctio, quæ si accedat, non vires quidem suas,
sed nomen amittit, & formam Legis publicæ seu expressæ tunc in-
duit cōsuetudo. In omni autē, cujuscunq; tandē generis sit Republ.
h. e. Majestaté sive habeat unus, quam Reipubl. formam Monarchiam
Politicorum filii vocant, sive per Optimates regatur, quam iidem
Speciali suo quo gaudet vocabulo, Aristocratiam adpellant, seu
quando summa Imperii apud omnes in Republica residet, qui Ordo
Reipubl. Democratia iisdem audit, sive Mixtum denique, ut ipsi
loquuntur, Formam respicias, ubiq; Consuetudini locum facio. Ubi-

cun-

cunqve enim Majestas tacito suo consensu mores cujusdam Civita-
tis adprobat, firma ibidem valet ejusdem Civitatis Consuetudo, uti
suprà à me plurimis argumentis fusè deductum fuit. vid. *Adam. Struv.*
in Synt. J. C. Exerc. 2. th. 19. Hic gravis inter Dd. agitur quæstio, ut
de Consuetudine Civitatis vel Provinciæ tuto confidere quis possit,
an actus illi debeant esse judiciales seu in foro contradictorio obten-
ti; an verò extrajudiciales sufficiant? ὕπερον ἀπὸ τῆς φύσεως facturus, eo-
rum primò cum *Schneidw. ad d. Tit. de J. N. G. & C.* adducam sen-
tentiam, existimantium extrajudiciales actus, modò sint notorii, ad
firmandam Consuetudinem sufficere. Rationem ponentes in eo,
quia ex natura hujus Juris præter actuum frequentiam non requiran-
tur judiciarii, sed populi consensum ex actibus etiam extrajudiciali-
bus æquè colligi posse, quam opinionem utrobique dicit illam esse
communem, quam teste *Gail. Observ. 31. lib. 1.* etiam Cameram sæpè
secutam. Huic Legistarum & Canonistarum aliàs sententiæ graviter
obstant ex altera parte alii, imprimis Practici, qui expressa scil. *l. 34.*
verba: *An etiam contradicto aliquando iudicio, urgent.* aliumqve in-
super Textum ex *Jur. Can. Cap. Abbat. 25. de V. S.* adducunt, quia ex
priorum mente hoc inde aliàs inevitabile fluere absurdum, quod
per quoslibet actus extrajudiciales; (qui transactioni tamen seu com-
positioni potiùs, quàm juri similiores,) quilibet & duo saltim priva-
ti tale jus, h. e. Consuetudinem constituere sibi possent, quod hacten-
us non admittendum, vid. plur. citat. *Schneidw. ad dict. supra Tit.*
Heinric. Zoës. n. 75. & 76. Sed à *Schneidw.* non recedo.

§. 3. Alterum requisitum est, ut Consuetudo sit *rationabilis*,
quia, ut suprà dixi, est Jus, per Text. in §. 1. *jus a. Civ. Inst. de J. N. G. & C.*
Jus autem mancum aut planè inutile, nisi per rationem tanquam for-
mam suam animetur & quasi informetur. Ac licet quidem non om-
nium, quæ à majoribus instituta sunt, ratio semper reddi possit, *l. 20.*
ff. de LL. & lex sancta esse debeat, l. quod non. 39. ff. de LL. & text. in
Cap. fin. §. fin. de Consuetud.; hoc tamen verum est quoad subditos,
quippe quibus de Justitia Legis disputare non est integrum, non verò
ipsum Legislatorem, utpote qui semper in ferendis Legibus utriusq;
juris verum finem, Divini sc. felicitatem animæ, & Civilis, h. e. bo-
num publicum ob oculos habeat. vid. *Gail. libr. 2. Practicar. Observ.*
Obs. 31. n. 10. Observes autem velim, quod per τὸ rationabile seu Con-

Consuetudinem potius rationabilem intelligo eam, quæ juris nomine venire ac se tueri possit, alioquin multæ cyclopicæ Gentes barbaris prorsus moribus & institutis usæ, qui mores errores & abusus rectius quàm Consuetudines dicendi. Sic talis veterum Gallorum erat, qui victoriam ab hostibus consecuti erant (horresco referens) Diis captivos, depositam omni humanitate immolabant, & resecta hostium capita spectaculi gratia pro portis oppidorum adfigebant. *Cæsar de Bell. Gall. l. 6. Strabo. Diodor. Merula Cosm. p. 2. l. 3. Cap. 13.* Quæ sanè pessima Consuetudo, non dicam irrationabilis tantum, sed & Legi Naturæ, quæ quandam inter homines cognationem esse voluit, prorsus contraria.

§. 4. Deinde ex *Φιλοσοφία* illo ad Treutlerum Bachovio adhuc notandum, quod rationabile aliquid sit vel ex se & intrinsicè, Philosophi ratione Objecti vocant: vel opinione tantum hominum, seu nostri, quod iidem per rationem subjecti exprimunt. Prius non potest fieri irrationabile, bene autem posterius, ubi miseri nos mortales essentiis rerum plurimarum nondum per intellectus tenebras perspectis, nubem, quod ajunt, pro Junone h. e. verum pro falso haut raro arripimus. Denique rationabile aliquid etiam respectu certi ac determinati alicujus Reipublicæ Status dicitur, ubi, quod huic vel illi Reipublicæ incongruum ac forsan contrarium est, non statim pro irrationabili in altera habendum, quippe quod sæpè alia longè hujus quàm illius Reipublicæ facies, hinc propter aliam atque aliam Formarum conditionem cujuslibet Legislatoris suus certæ Reipublicæ Figuræ præfixus scopus facilè excusandus. *vid. Hahn. ad Wesembec. de LL. n. 9. verba rationalem & citat. modò ad Treutler. Bachov. Vol. 1. th. 9. lit. B.* Proinde meritissimo jure ex foecundissimis *Æqui Boniq;* campis relegamus eam Consuetudinem, quæ & Jus Naturale & Divinum seu bonos denique mores offendit. Pessima E. hæc fuit, quæ Studiosi ob debitum vel delictum alterius conveniri quondam poterant; quam deinde tamen *ex Constit. Friederici* abrogatam testatur *Authentic. Habita. C. ne fil. pro Patre.* Ejusdem farinae & illa, quæ naufragorum bona, jure, ceu vocant, Territoriali, olim tanquam deperdita contra omnem naturalem æquitatem auferebantur; quam itidem tamen laudatus antè, nunquam satis laudandus *Friederic. per Constit. in Authentic. Navigia. C. de Furtis*, abrogavit. quam

quam hinc Repressalia, remedio tanquam Juris ob antea frustra in-
ploratam ac denegatam tandem justitiam permissio, quò Parti forsitan
læsæ satisficit, non negaverim, multò minus damnaverim. Quo opti-
mo juris beneficio haut ita pridem ipsi Batavi propter invasionem
Classis auriferæ Smirna redeuntis usi, qui Anglicas huc usque in lo-
cum satisfactionis ex hoc ipso juris articulo naves detinent. vid. de
hoc Jure plur. *Adam. Struv. in Syntagm. J. C. Exerc. IX. n. 8.*

§. 5. Sed ut in orbitam redeam, talis execranda in nobilissi-
ma pariter ac foecundissima olim Polonia ejusdem Regni Nobilium
referente *Valent. Friederic. Rigens. in libr. de Stat. Polon.* erat, in qua id
obtinuisse citat. Autor scribit: Ut Nobilis interfecto sive suo, sive
alterius Nobilis proprio homine, paucis saltim cadaveri impositis
grossis, modò non incola cujusdam Civitatis fuerit, sic impunè abi-
ret. Id quod tamen Comitibus, huic imprimis Regno admodum con-
suetis, ita jam pridem quidem mutatum, ut in occisorem etiam rusti-
ci pœna tum pecuniaria 240. marckarum, tum annui carceris longè
ante Stephani tempora constituta fuerit, sed non planè abrogatum,
adeò ut *Theodoric. Zwack. Rogula in Memoriali LL. Poloniae sub lit. K.*
& Jac. Prilus. lib. 1. Cap. 17. in Stat. & LL. Polon. prior 30. posterior
verò 10. Marckas pœnæ loco constitutas referant. Ast ex ejusdem
nuper hujus Regni & ejus quoque rei satis periti relatione alia lon-
gè accepi, si fides habenda Nemese hodiè divinæ satisfieret, vid. *Rein-
hard. Bachov. ad Trentl. Vol. 1. Diss. I. th. IX. lit. B.* Unde porrò irratio-
nabilis illa opificum Consuetudo, **Daß einer seine gemachte
Arbeit nicht mehr oder weniger verkauffen sol / denn der
ander. Daß die Leinweber / Barbierer / Schaffer / Müller
und dergleichen Handwercker / und ihre Kinder zu andern
Handwercken und Zünfften nicht sollen gelassen werden /
publicâ Imperii Lege declaratâ per *Ordinat. Polit. Caroli V. de anno
1548. & Rudolphi II. de anno 1577. rubric. Von Handwercken in gemein.
& seqv. Von Handwercks Söhnen.* Rejicienda & ea est, quam olim
quidem ab ipso Imperatore Zenone rejectam in l. Unic. C. de Mono-
pol. legimus, quâ prohibetur, **Daß / was einer aus der Zünfft
zu arbeiten angefangen / oder zugeschnitten / der ander nicht
ausmachen dürffe.** *Nec ea valet, quando res furtivæ, non veris*
Domi-**

Dominis, ad quos vel sola æquitatis ratione spectabant, sed Fisco ad-
 judicantur, vid. *Authentic. Omnes peregrini. C. Communia de Success.*
Authentic. Navigia. C. de Furtis Dn. Richter Part. 2. Decis. 96. num. 169.
p. 652. Huic annecto horrendam istam maximeq; damnandam, quã
 actor suspectum criminis Reum habens, se simul ad torturam, ad evin-
 cendum eò magis intentatum semel crimen, offert, adeò quidem, ut
 post primum suum, ceu vocant, tractum, eundem Reus simili quoque
 modo traheretur, seu uti vertit *Matth. Coler. in Decis. CLXXXIV.*
Daß einer einen Zug umb den andern leiden solte. Qui
 exemplum de Caupone cit. loc. fol. m. 563. refert. Sunt, quibus & hæc
 displicet Consuetudo: **Daß in etlichen Stifften allein Edel-**
Leuthe zu Canonice aufgeworffen / und sonst niemand
angenommen wird. Nulla enim, dicunt, subest causa, cur igno-
 biles excludendi, Nobiles verò soli recipiendi sint, cum & ignobi-
 libus æquè ac olim Nobilibus aditus adhuc hodiè ad virtutem pa-
 teat. Hinc Paulus Matth. Wehner. in *Observat. Pract. ex Johan. Si-*
chardo in Commentar. ad C. de Monopol. observat, quod talis Con-
suetudo monopolium quasi sapiat, dum virtutis ac honoris januam
præcludere videatur, cujus sententiæ non per omnia suffragor, præ-
sertim si Nobiles æquè ac ignobiles virtutibus præcellant, & Superio-
rum confirmatio adsit. Idem Wehner. in supplemento Practic. in
Obser. sub voc. Gewohnheit fol. 31. præter 20. perversarum Consvet-
tudinum exempla, ingentem quorundam Populorum, taxat, qui car-
nificem, si primo is forsan ictu à nece aberret, saxi telisque petere
solent, ubi exemplum ex Historia Lubecæ Urbis, in qua 5. uno die car-
nifices vulgi temeritate trucidatos refert.

§. 6. Non tamen quisquam jus Geradæ, seu bonorum uten-
 filium, ut vocant, in sola illa Consuetudine Saxonica, cui unice mu-
 lieres acceptum referre deberent, fundatum, accensendum existi-
 met Consuetudinibus Saxonum antiquorum irrationabilibus, quas
 Carolus ille Magnus immutatas quidem, sed non abrogatas reli-
 quisse perhibetur. *Crantz. libr. 2. Saxon. Cap. 21.* Hinc ex vete-
 ribus ad Constitution. Div. Augusti Saxon. ad tollendam Gera-
 dam non obscure; malè tamen, his ipsis verbis suasisse videntur:

Gut

Gut und richtig wäre es / die Gerade abzuschaffen /
welche keine ergründete Ursache in Rechten noch in
der Vernunft hat / darumb man diese Stücke vom
Erbe solte abtheilen und sondern / und dadurch wird
viel Gezäncke und Zweifel / so von diesen Stücken täg-
lich vorfället / und davon das Sächsische Recht nicht
genugsam disponiret / aufgehoben / apud Autores Con-
sult. Saxon. Part. 4. Cap. 32. *Quæ quidem sententia, si nil h. l.*
disimulandum, quod candoris interesset, sine dubio vi so-
lius vulgati illius evadet erronea: Tollatur abusus, & maneat
rei substantia, h. e. corrigatur effrenis illa litigantium, in hac ju-
ris parte optimâ, nefanda cacoëthes, & usum hujus etiam juris
habebis integrum, quippe qui tantus est, ut per totam fermè Si-
lesiam, Bohemiam & Poloniam suas egerit radices, quatenus
hæ Provinciæ jura Saxonum sequuntur: teste Andr. Goldbeck.
in Tractat. de Jure Gerad. c. 3. num. 8. Cujus æqvitatæ rationem,
si instituti mei esset, ex antiquo juris Saxon. more, quo fœmi-
næ totius olim incapaces erant hæreditatis, usque adeò, ut in-
dotatæ pro iis Sponsi Parentibus sive Tutoribus pretium insu-
per offerre tenerentur, facilè ostenderem. referent. ex Saxon.
LL. Tit. 6. & 7. Dn. Petr. Heig. Consiliario olim Elector. & Pro-
fess. Publ. Part. 1. quæstion. 8. numer. 64. Saniores ac pruden-
tiores tandem Saxones animadvertentes, iniquum esse, ut
unius ejusdemqve sangvinis liberi, & propter solam quidem
sexûs differentiam, masculi scilicet, tantam præ sexu seqviori
prærogativam haberent, pro tanto inde fœmillis obveniente
damno, levaminis instar, Geradæ vel bonorum utensilium lu-
cro succurrendum postmodum statuerunt, usque dum æqua-
lem inter utriusque sexus natos successionem, quoad hæredi-
tatem allodiam, introduxerunt Legislatores, exceptâ tamen
Geradâ. vid. Spec. Saxon. artic. 17. De cujus porrò utilitate vid.
fusè Dn. Petr. Heig. citat. loc.

§. 7. Emanfor hætenus quodammodò fui; Tertium nunc
Consuetudinis postulatum, Utentium mores, facio. *d. §. 9. Instit.*
d. l. 32. ff. eod. & d. l. 1. & 2. C. quæ sit longa Consuetud. i. e. actuum

C

legi-

legitimorum frequentiam, id quod vel ex ipsa definitione, quâ moribus utentium inducta dicitur, patet. Mores a. non possunt esse, nisi actuum frequentia à summa Potestate tacitè adprobata præcesserit, adeò, ut scil. illud, quod istis hætenus actibus observatum, in simillimis itidem observandum esse, tacitè annuat & jubeat quasi Majestas *d. l. 32. & 35.* Vel denique ejusmodi actus seu exempla, vi statim nominis, intervenire debent, quia Consuetudinis formale quasi consistit in usu communi, qui per se & necessariò quidem, argumento ejusdem descriptionis in *l. 1. C. quæ sit long. Consuetud.* actus quosdam supponit. *vid. Henric. Zoës. ad Tit. ff. de LL. num. 70. & non interrupta sit Consuetudo. l. 5. l. 6. ff. de LL.* Hinc rectè describitur in *A. B. Cap. 28. §. 5.* per tempus jugiter observatum, cujus homines non meminerunt, seu, uti in Discursu ad dict. *A. B.* laudatus à me supra Magnif. Lyserus efferebat, per Observatum à tempore, cujus in contrarium non habetur memoria. Quibus positis, encomium demum Consuetudinis, tempus scilicet immemorabile, sua sponte quasi fluit. Ubi quidem insuper monitum, quod tantus aliàs annorum decursus non usque adeò requiratur, interim tamen si adesset, eò magis Consuetudinem commendaret. Cæterum ex *A. B.* adhuc notandum, quod $\tau\omega$ interrupto rectè opponatur $\tau\omega$ jure seu jugiter, quod continuum denotat, ad instar scilicet possessionis seu potius præscriptionis, quæ aliàs est continuatio possessionis certo & LL. definito tempore firmata, ad quam omninò requiritur, ne illa possessio sit interrupta, quippe quæ continua seu continuata esse debet. Ad ejus itaque imitationem tale quid etiam in ipsa Consuetudine requiri volunt. *Vid. Zoës. d. l. n. 78. Struv. in S. J. C. Diss. 2. th. 20. b. t. Georg. Schultz. in Synops. Inst. hoc nostro tit. lit. D. pag. 8.* Præterea de numero, quot præcisè scilicet actibus legitima aliqua Consuetudo abolvatur, magna adhuc est inter Doctores disceptatio? Sunt, qui vel unicum sufficere contendunt, quorum sententia tamen ex Articulo statim III. tacitè refutatur, ubi dictum, quod mores absque actuum frequentia esse non possint, quos sanè unicus actus non ponet. *Reinhardus Bachovius in Comment. ad Treutler. d. l. lit. E.* putat, hoc inter arbitraria

Judi-

Judicis referri oportere, quippe quod pro qualitate actuum modò ex paucioribus, modò ex pluribus de consensu Populi statui possit. Si quid igitur, quod tamen arduum, dicendum, communiore hactenus recepta opinione, duos urgerem sufficere posse actus, motus scilicet, quod simpliciter actus in plurali requirantur: Pluralem autem locutionem duorum etiam numero contentam esse, patet ex l. 12. ubi ff. de Testibus in fine. l. 3. C. de Episcopali Audient.

§. 8. Quartum requisitum temporis diuturnitas est, id quod adparet ex d. §. 9. Inst. d. l. 32. d. l. 2. C. Ac licet quidem in l. 33. & l. 35. ff. de LL. ad ea, quæ longa Consuetudine comprobata sunt, annorum cursus requiratur: hinc secundum communem Doctorum Conclusionem, quia longum tempus requiritur, hoc ipso decem annos intelligunt, quippe quod longum tempus in princ. Institution. de Usucap. 10. annorum dicatur. Vid. Schneidw. ad d. §. ex non Script. num. 5. Sed quia nihilominus in genere longum tempus ad inducendam aliquam Consuetudinem exigitur rubric. C. quæ sit long. Consv. quod, ut dixi, citat: Instit. de Usucap. pr. jam est decennium, jam biennium l. 56. ff. Locati. nihil certi in hoc Juris puncto, quemadmodum in Usucapione, habemus. Quæ de re totum hoc in universum, propter nativam suam, quæ præ cæteris hæc imprimis materia eminet, difficultatem, sano ac prudenti potiùs Judicis arbitrio, & quidem tutius, ob incredibilem istam & infinitam quasi hinc inde variantium circumstantiarum inevitabilem rationem, quàm incerto ac nullibi in Jure definito annorum numero, committo. Cæterum Jure Saxonico requiri 30. annos & unum, ait Carpzov. in J. P. R. S. P. 2. C. 3. def. 21. num. 5. Quæ Consuetudinis potissima requisita scitè adeò Alberic. comprehendit, quando homini similem eandem esse dicit. Primum, inquit, concipi ratione: nasci experientia, ex actibus scilicet adolescere plurium similiumve imitatione: consummari demum temporis diuturnitate. Vid. Christoph. Taubmann. in Colleg. Instit. Ethico-Politico-Jurid. Diss. 1. §. 6.

Articulus VII.

Quibus hæcenus præsuppositis, optimus ille juris effectus sua quasi sponte propullulat, quod vetusta & voluntate omnium comprobata legitimeq; ad eò informata Consuetudo Legem imitetur *d. §. 9. Instit.* scilicet non minorem auctoritatem habeat, quam ipsa Lex, *l. 32. ff. de LL.* cur E. eandem non impedita imitaretur? Hinc rectè Chrysostomus: *Nonne habet auctoritatem Legis, quod ab hominibus adinventum est?* Et primùm quidem per observationem, in eo, quod, sicut Lex, ita & Consuetudo, Civibus quoque observanda venit, *d. l. 32. d. LL. Cap. 2. extr. de Consuetud.* Deinde quoad explicationem: Sicut enim Lex Legem interpretatur *l. 24. ff. de LL.* & posterior ad priorem pertinet *l. 28. ff. eod.* ita & Consuetudo, cum optima sit Legis interpretis *l. 37. ff. de LL.* Et tertio denique per derogationem: Quemadmodum enim Lex posterior derogat priori *§. pen. Instit. de J. N. G. & C. l. 28. ff. de LL. 2. Feudor. 1. vers. Legum & c.* ita & Consuetudo *d. l. 32. ff. de LL.* Nec sic obstabit hæcenus dictis *l. alias famosa. 2. C. quæ sit long. Consuetud.* utpote quæ ibidem intelligenda venit de ea Consuetudine, per quam crassi & foedi errores tum temporis in Ecclesiam contra Verbum Dei erant inveci, quos eliminare hac ipsa Lege voluit Constant. Imperator. Error enim consuetudinem non facit *l. 39. ff. de LL.* Ita verò rem se habuisse, testatur Eusebius in vita Constantini M. *libr. 3 C. 52. f. 153.* ibi, veterum errorum longo jam temporis spatio se insolenter jactasset: & mox: *In singulis Urbibus Regionibusq; errorem longinquo tempore inveteratū omninò profligarunt.* hucusq; Euseb. *vid. Can. 4. & seqq. Dist. VIII. Caus. 1. & 4. Dist. XI. & Sutholt. Dissert. I. ad Instit. th. 94. Christian. Taubmann. §. VII. ad Instit.* Nec à scopo aliena erit expositio, si in *d. l. 2. C.* Imperator præsupponat, quod expressè noluerit, ut Consuetudo Legem vincat: rectè enim Biccus in *Præloq. Rerum Quotid. seu Aureor. Jur. Civ. th. 45. fol. 39.* scribit: In Statu Monarchico Consuetudo præcedere debet ex conniventia Superioris. Aut dico cum Petro de Greve *Dissert. I. ad Instit. thes. 10.* quod Consuetudo non vincat Legem, h. e. non habeat auctoritatem majorem, quam Lex. *2. Feud. 1.*

Arti-

Artic. II X.

Unusquisque igitur, five agendi, five excipiendi munus ipsi incumbat, modò intentionem suam super Consuetudinem fundaverit, eam probare tenetur, quia in facto eandem supra in *Artic. 2. §. 2.* consistere sano sensu concessum. Facta autem five actus, ex quibus talis consuetudo elicienda, judiciales five extrajudiciales sint, utique per testes five Instrumenta, probandi veniunt. Ubi autem statim circa Testes eorumque numerum notandum, quod duo etiam ad minimum sufficere possint. *l. 12. ff. de Test. vid. Wesemb. d. LL. ad. ff. n. 9. lit. F. Cujac. 20. Obser. 1. Tranch. Pol. i. Disp. i. lib. 9. vic. sic. ita. men, ut Senes sint, qui deponant, & quidem de iisdem actibus vel similibus, quique causam suæ scientiæ reddant planè indubitatum vid. Marcell. Cala Tr. de artic. & proband. modo n. 73. fol. 218.* quia non sufficit, talem extare consuetudinem, sed necesse est, dare rationem scientiæ, qui scilicet viderunt, ita observatum fuisse in similibus Casibus & actibus, idque *frequentè & longo tempore*, publicè, præsentibus & scientibus multis ejusdem loci personis, adeò, ut inde adpareat, intercessisse tacitum consensum Populi universi, aut saltem majoris partis. *vid plur. Andr. Gail. lib. 2. obser. 31. n. 15.* Quamquam *Wesembec.* citato loco per *seniores & cujusque loci peritos* absque speciali depositionis & opinionis suæ causa, cum *Ant. de But. & Roch. Curt. in Cap. final extra de Consu.* admittendos esse judicat, quos ipse admiserim, si modò testificentur, se ita à majoribus accepisse, nec meminisse huc usque hætenus contrarium. Aliter verò seres habet, si ab Universitate vel Civitate aliqua Consuetudo probanda sit; ibi enim per Curias & Vicos interrogatio fieri debet. *vid. Hahn. ad Wesembec. de LL. in fin. num. fin. Mascard. de Probat. Conclus. 424. & Cala d. loc. n. 494. fol. 379.*

Artic. IX.

§. 1. Latisimus equidem in Statuta, eorumque supra à me adlegatam differentiã excurrendi hinc pateret cãpus, sed quia instituti mei ratio brevè me esse monet, in præsentia h. l. omitto. Antequam verò Disputationis meæ vela contraham, unicam adhuc ex Jure Publico, coro-

nidis loco, adponam quæstionem. *An Reservata scilicet Majestatis sint objectum consuetudinis, adeò, ut hæc contra illa induci queat?* Ubi, pauca h. l. ad faciliorem decisionem facientia præmittenda erunt. Notum & ipsis Politicorum filiis, quod quædam scilicet Jura Majestatis ita huic sint propria, ut supereminentiâ sola, solis instar, in Polo isto inferiori Ipsa radiet atque coruscet, quædam verò ita sint communia, ut & Alii pari ratione iisdem utantur. Priorum incunabula quod spectat, præter nescio quam conjecturam, Eruditos planè latet, an ex Feudorum sc. Jure, *uti Tit. 2. Feudor. 56.* extat, an verò ex antiqua illa Germaniæ Consuetudine ortum trahant. Dolendum enim quàm maxime, *vei Quidam existimant, in re tanti usque momenti,* nos ferè solâ Comuni Dd. opinione niti, & certi quid, per jus Positivum à summis olim Legislatores constitutum prorsus nihil habere, adeoque sæpenumero certiori hodiè jure rusticum vaccam suam (ceum eleganter pro more Vir summi alicubi judicii loquebatur) quam Majestatem suam forsan tenere Reservata. Titulum enim modò à me citat. Feudalè haut pauci, vel ex eo statim in dubium vocant, quippe quod de genuino ac certo ejusdem, quis verè ille fuerit, Autore, nondum satis constaret. Occasionem equidem hujus Constitutionis speciosam sanè, d. conjecturam planè faciunt illam: Quod cum jura scil. Imperii per Italiam aliquandiu negligentius fuerint habita, Imperatorem Friedericum I. rudera illorum (jurium) denuò quasi suscitaturum, Jctos quosdam Italiæ congregasse, iisdemque negotium commisisse, ut præcipua & propria Imperii & Imperatoris per Italiam jura in unum quasi locum conferrent. Ab illis itaque Jctis collectionem hanc dictorum modò jurium factam esse, quæ postmodum per Constitut. juri Feudali inserta est, ex mera tamen conjectura, uti iterum mens quorundam est, creditur. Et si quæ forsan ex Constit. Friederic. I. sit, raçodiæ tamen, quam integræ Constitutioni longè hodiè similior adpareat. Sed nondum illa Constit. quæ lata, ut dixi, Italiæ, quæ neque expressa Imperatoria unquam Sanctione firmata, ad Germanos statim pertinet, quia tacita potius Consuetudine est recepta: illud in Politicis & jure Publico pro certissimo habendum, quod, posita Majestate, ponantur Majestatis omnia jura, nisi aliud vel conventum sub initium Imperii, vel aliàs inductum.

§. 2. Qvi-

§. 2. Quibus suppositis, eò facilius ad affirmativa ad præsentem Quæstionem erit responsio. Primò quia Regiæ consuetudo æquiparatur auctoritati *vid. Reinking. d. Regim. L. 2. Cl. 2. c. IX. n. 6. & adlegat ibid. Riminald. Consil. 135. vers. ita, quid licet, vol. 2.* Deinde eandem cum reliquo Jure habet vim ac titulum, usque adeò, ut Judex eandem non observans, eo ipso litem faciat suam, *vid. citat. sæpè Gail. Hinc meritisimo quodam jure Practicæ Magistra Zas. ad Leg. Contumac. n. 12. de R. l. dicitur.* Denique tertio, quia, sola interveniente legitima consuetudine, ampla Imperia præscribi possunt, quam præscriptionis hujus æquivalenter jam olim cognovit quoque Israelitarum ille Dux Japhetes, qui Ammonitarum Regi *Judic. XI. Cap.* ita respondisse legitur: *Dum habitavit Israel in omnibus Civitatibus illis 300. annos, quare non eripuistis illas, tempore illo? vid. Wurmser. Exerc. 1. ad 7. Publ. qv. 14. Reichs-Abschiede / Anno 1548. §. Wenn auch ein außgezogener. fol. 423. Conring. de Finib. Germ. Cap. XIX. fol. 360.* qui rectè iis non assentitur, qui omnem usucapionem vel naturali Æquitati adversari, vel solo Civili Romanorum jure introductam existimant, licet enim *Regulæ illi Jur. Naturalis, quæ suum cuique tribuere, seu, nemini suum auferre, docet,* contraria præscriptio seu usucapio esse videatur: Huic Regulæ tamen statim derogat altera; *quod totius SC. utilitas, utilitati partis sit præferenda,* Quantum igitur Juris in Præscriptione, tantum in Consuetudine quoque habetur, quia Consuetudo & præscriptio h. l. æquiparantur. Ex quibus tandem concludo, quod Reservata Majestatis, quoad secundum potissimè significatum. Objectum Consuetudinis sint, eaque contra illa rectè induci possit. Iterum sub finem, verbo quasi, addo, uti nulla opinio mentis de dogmatibus Theologicis præscribi potest, ut asserens vel negans non teneatur probare, *V. Dn. D. Hülsemanni Disputatio Ordinaria de PRÆSCRIPTIO-NE habita Lipsiæ Anno 1646.* ita nec Consuetudine induci poterit, ut opinio quædam Doctorum per longissimum temporis tractum visa vera, non sit probanda, si in dubium vocetur, jus enim nostrum est *Ars Æqui & Boni, quæ per legitimos probandi tramites decurrit.*

In ani-

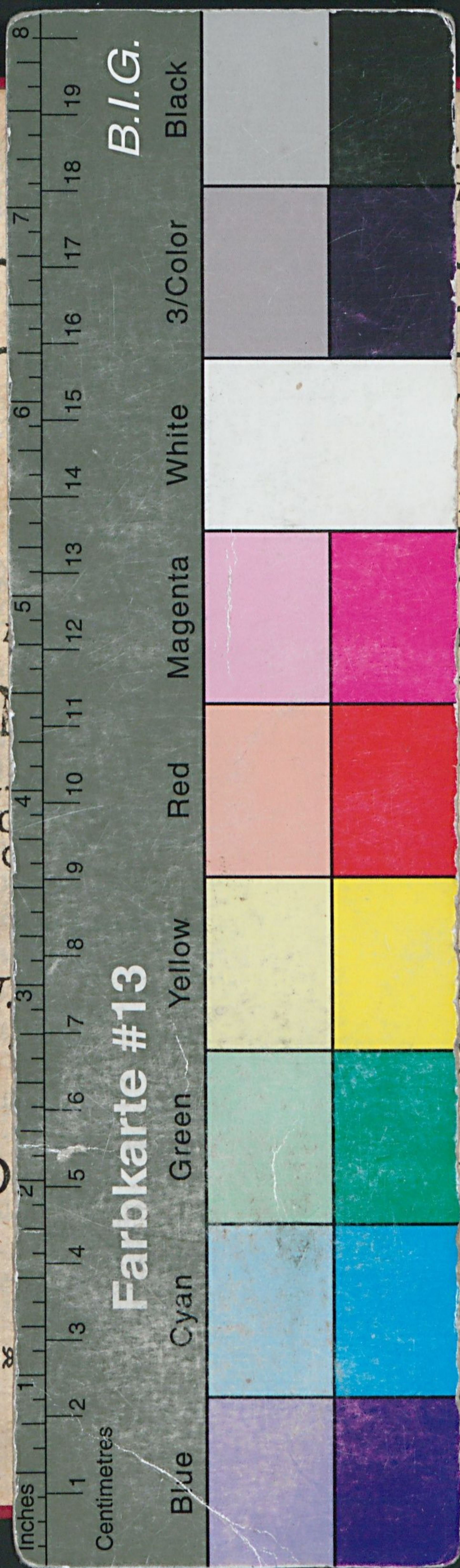
In animo quidem erat, plures hoc l. addere *Qvæst.* An e. gr. Con-
suetudine per 10. annos fieri possit, ut à Forensibus Contributiones
exigerentur? it. an Status Imperii contra Ipsum Sacratiss. Impera-
torem præscribere possint? & quæ aliæ erant, quas angustia pagel-
larum omittere monet. Sed quia illæ decisu periculosa sunt, re-
ceptui cano.

Nunc demum restat, ut *Tibi ô Sanctissimum*
Numen, cujus Nomine atq; Omine hoc, quicquid
est, laboris, suscepi, Tibi, inquam, pro concessa Divi-
na hætenus Gratia sit laus & gloria in sempiterna
& nunquam desitura secula. Tu Idem Numen
Clementiss. conserva Indulgentissimum Patriæ Pa-
trem DN. JOHANNEM GEORGIUM II.
PRINCIPEM AC NUTRITIUM MEUM SEMPER CLE-
MENTISS. UNA CUM TOTA DOMO SERENISS. ELE-
CTOR. SAXON. Conserva Proceres Ipsius, Patronos me-
os hætenus in me propensissimos, imprimis PERIL-
LUSTREM ILLAM FRISIORUM GENTEM, una cum cor-
rivata in unam nuper DOMO GERSDORFIANA
ITIDEM PER-ILLUSTRI, & ut ultimo hîc loco inge-
miscam, CONSERVA PROMOTORES!

Tibi verò, BENEVOLE LECTOR, quicunque potiora
ac doctiora de hac ipsâ materiâ protulisse poteras, ex il-
lo notissimo Oratore adclamo: *Impossibile vel per ipsam*
quodammodo mortalium conditionem esse, ut quic-
quid omnes sciant, aut cogitent,
dicat unus.

F I N I S.

Farbkarte #13

B.I.G.

TICO-PRACTICA,

ETUDI-

E JURE.

ENSU
I SENATUS,
DIO

MI, AMPLISSIMI, CON-
QVE

NERGERI,
TAR. PUBL. CURIAE
LT. JURIDICAE, QVAE
ICII DUCALIS, QVOD IN
ARCHIONATU EST,
VISSIMI,
ANI.

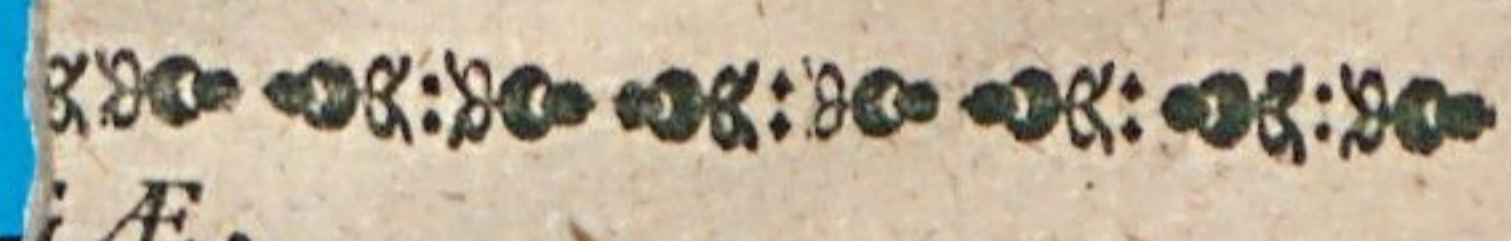
RONI, ET STUDIO-
RVANTIA ET OBSEQVII
OSEQVENDI,
LATIONI submittit

NHARDUS Brodt-

SAX. ALUMNUS.

CTORUM

m 8. Maji
XXII.

EL II, Acad. Typogr.

